

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРА

Академіку АМН України

І. М. Трахтенбергу — 80 років

11 листопада 2003 року виповнилося 80 років від дня народження і 55 років наукової, педагогічної та громадської діяльності видатного вченого у галузі профілактичної медицини академіка АМН України, члена-кореспондента НАН України, заслуженого діяча науки і техніки України, професора Ісака Михайловича Трахтенберга.

Ювіляр є відомим вченим у галузі гігієни, медицини праці та профілактичної токсикології. Головний напрям його досліджень — експериментальний аналіз потенційної небезпеки впливу на організм людини факторів виробничого середовища і довкілля, а також їхнє гігієнічне нормування, аналіз механізмів токсичної дії ксенобіотиків, профілактика хімічної патології та передпатології професійного генезу. І. М. Трахтенберг сформулював принципово нові положення про взаємозв'язок загальної і специфічної у реакції-відповіді організму на екзогенні хімічні впливи, аргументував доцільність експериментального моделювання умов проведення токсико-гігієнічних досліджень для визначення розвитку реакцій адаптації, компенсації, «звикання» при означених впливах, обґрунтував оригінальні підходи до диференційованої оцінки біологічного значення порушень.

Експериментальні розробки з токсикології металоорганічних сполук етилмеркурфосфату та етилмеркурхлориду стали предметом його кандидатської дисертації (1950), а підсум-

ки наступних багаторічних експериментальних і клініко-гігієнічних розробок з проблеми впливу на організм людини потенційно токсичних хімічних речовин як факторів малої інтенсивності, зокрема ртуті та її сполук, були узагальнені в його докторській дисертації «Мікромеркуріалізм як гігієнічна проблема» (1964).

Значним є внесок академіка І. М. Трахтенберга у розробку медико-біологічних і гігієнічних аспектів проблем екології, пов'язаних з дією важких металів на організм людини та середовище, що її оточує. Виявлено закономірності кардіотоксичної дії ксенобіотиків, обґрунтовані критерії оцінки впливу тіолових отрут на серцево-судинну систему і принципи патогенетичної терапії та профілактики спричинених ними інтоксикацій.

У дослідженнях з фізіології праці вчений поглибив теоретичні уявлення про взаємозв'язок процесів втоми, гальмування та відновлення у перебігу повсякденної діяльності, описав деякі механізми «сеченовського феномену».

І. М. Трахтенберг — автор близько 400 наукових праць, у т. ч. 3 довідкових видань, 17 монографій та підручників, серед яких «Токсикологическая оценка летучих веществ, выделяющихся из синтетических материалов» (Київ, 1968), «Хроническое воздействие ртути на организм» (Київ, 1969), «Показатели нормы у лабораторных животных в токсикологическом эксперименте» (Москва, 1978),

«Гигиена и токсикология смазочно-охлаждающих жидкостей» (Київ, 1980), «Методы изучения хронического действия химических и биологических загрязнителей» (Рига, 1987), «Ртуть и её соединения в окружающей среде» (Київ, 1990), «Проблемы нормы в токсикологии» (Київ, 1991), «Химические факторы производственной среды и сердечно-сосудистая система» (Єреван, 1992), «Тяжёлые металлы в окружающей среде: современные гигиенические и токсикологические аспекты» (Мінськ, 1995).

Окрім цього, декілька наукових праць включено в монографічні видання за кордоном (Німеччина, Швеція, Польща, Китай, Болгарія) під егідою Програми ООН з довкілля, Міжнародної програми хімічної безпеки та Міжнародного реєстру потенційно токсичних хімічних речовин. Серед них — «Ртуть» (1982), «Профилактическая токсикология» (1984), «Токсикометрия химических веществ, загрязняющих окружающую среду» (1986), «Влияние промышленных химических веществ на сердечно-сосудистую систему» (1987), «Органические соединения ртути» (1989) та ін.

Велику увагу І. М. Трахтенберг приділяє вихованню кадрів. Під його керівництвом підготовлено 48 докторів і кандидатів наук. Він продовжує викладати курси лекцій з ме-

дичної екології і профілактичної токсикології в Києво-Могилянській академії та Соломоновому університеті.

Ісаку Михайловичу притаманна активна громадянська позиція. Він є головним позаштатним фахівцем з профілактичної токсикології МОЗ України, головою комісії з науки Правління Українського наукового товариства гігієністів, членом спеціалізованих вечних рад із захисту дисертацій та редакційних колегій періодичних видань «Журнал АМН України», «Токсикологічний вісник» і «Сучасні проблеми токсикології». Вчений активно співпрацює у комітеті з гі-

гієнічної регламентації у Фармакологічному комітеті МОЗ України, часто друкує публіцистичні статті з проблем удосконалення організації науки, актуальних питань профілактичної медицини, історії медицини, з гострих питань громадського життя.

І. М. Трахтенберга нагороджено урядовими нагородами, почесними грамотами АМН та МОЗ України. У 1994 році за «значний особистий внесок у розвиток наукових досліджень, створення національних наукових шкіл, зміцнення науково-технічного потенціалу України» Указом Президента України йому присвоєно по-

чесне звання заслуженого діяча науки і техніки України, у 1996 році присуджено академічну премію АМН України з профілактичної медицини. Серед урядових нагород медалі «За оборону Києва» та «За сумлінну працю в період Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.».

Ректорат Одеського державного медичного університету і редколегія наукового журналу «Досягнення біології та медицини» широко вітають Ісака Михайловича з ювілеєм, зичать йому подальших успіхів у науковій і громадській діяльності та міцного здоров'я.